

Çok Geç Olmadan

Dil, bir ulusun varlığını simgeleyen en önemli kavramdır. Dil olmadan çağdaş bir ulusun varlığından elbette söz edilemez.

Türkçe, belki de dillerin en güzeli, en düzenlisi, en berrâğı. Fakat anlayamıyorum? Bu dili nasıl olur da diğer dillerin boyunduruğu altına sokarız? Nasıl olur da kendi elimizle dilimizi yok etme çabasına gireriz? Nasıl olur da bu duruma seyirci kalırız?

Aslında bu sorularına verecek yanıtlarım da var. Batıya olan hayranlığımız dilimizi de bozdu. Her gün söylediğimiz beş sözcüğün biri İngilizce. Çevremizdeki satış yerlerinin adları yabancı. Televizyonda izlediğimiz programlar da altta kalır gibi değil. Ya kullandığımız giysilerimizdeki markalar. Yani böyle olunca Batılı mı oluyoruz?

Anımsatmak istiyorum ünlü bir düşünürün söylediklerini. Konfigyüs diyor ki: "Eğer bir ulusu yok etmek istiyorsanız, buna o ulusun dilinden başlayınız." Galiba yok oluşun pençesindeyiz; kurtuluşun tek yoluysa dilimize sahip çıkmak, yani Türkçe konuşmak; yazmak; Türkçe'yi bilim dili de yapabilmek.

Neşe Yılmaz
Ankara

Kültür İhracı

Delirdik mi ne? Batı'ya özeniyoruz. Öyle özeniyoruz ki, dilimizi bile perişan ettik. Batı, adını mı hoş göstermiş, gücüyle mi egemen olmuş, yoksa boş beyinler mi fark etmiş, vazgeçmiyor kültür ihracından. Biz de vaz geçmi-

yoruz ithalattan. Onların yaptıklarını yapmazsak sanki üzerimizde hatırları kalır. Şimdi gelin kullandığımız sözcüklere bakalım önce. Keman-violin; başlamak-start; bitirmek-finish; gelişmek-globalleşmek; alışılmış-klışleşmiş vb. Bunun gibi daha pek çok sözcük var. Hatta konuştuğumuz üç sözcüğün ikibuçluğu yabancı. Mis gibi "evet" sözcüğünün "yes" yapan nedir, bilmem?

Bir de günler var. Ayarlanmış gibi, neredeyse 365 güne bir gün giydirmişler! Sevgililer, anneler, babalar, çocuklar vs. Anlayamıyoruz bir türlü; insanın sevgilisine sevgisini belli etmesi için ille de özel bir gün, bir saat mi gerekiyor. Seven insan, sevgiliye seçilen özel gün gelmeden sevgisini anımsamıyor mu? O gün için hazırlanan, süslenen, yağ yakmaya hazır mağazalardan, kucak dolusu ekmeğin parasını harcayıp, güya naziklik yapıyor.

Daha da saçma olanı, bu sözcükleri kullanmayanlar, o günleri kutlamayanlar "çağdışı" diye nitelendiriliyor. Belki de benim de "çağdışı" olduğumu düşünecekler bu yazımı okuyanlar. Hemen belirtiyim, değilim. Elbette yabancı dil bilinecek; elbette farklı kültürlerle yelken açılacak; diğer gelenek gö-

reneklerden, kültürlerden elbette haberdar olacağız. Ama onlara bağlanmak niye? Halimiz, sakat olan bir hastanın yanlış yapılan bir ameliyatla bütünüyle yürüyememesine benzeyecek, korkarım.

Hava Deniz / Erzurum

Saat Hakkında

Bir kadran üzerinde, hiç durmadan dönen akreple yelkovanın yaşamımızda ne önemli bir yer tuttuğunu anlatmak istiyorum. Bu anlatımı da, saatin tarihini kısaca anlatarak yapacağım.

İlk zamanlarda insanların kitabı bir saat olarak kullandıklarını öğrendiğimde çok şaşırılmışım. Gerçekten de şaşırtıcı. İzlenen yolsa daha da şaşırtıcı. Augustin adında bir papaz, her gece yarısından üç saat sonra manastırdakileri uyandırmak zorundaymış. Bunun çaresini çok basit bir yöntemle bulmuş. Akşam olur olmaz bir kitabı eline alır, okumaya başlamış. Kitabın önceden işaretlediği yerine gelir gelmez hemen çan kulesine koşar, başlanmış zilleri çalmaya. Bir gün uyu-yakalmış; bu gecikmeyi yaşamıyla ödemiş.

Daha sonraları herkes evinin önüne bir sütun yaptırmış. Bu sütuna güneşli havalarda, güneş ışığının düşmesiyle oluşan gölgeyi adıyla hesaplar ve bunu zaman birimi olarak kullanırlarmış. Bu denemelerden sonra, günümüzdeki saate çok benzeyen; fakat önemli eksiklikleri de olan bir zaman aracı daha yapıldı. Bu aracın o zamanların en gelişmiş kentlerinden biri olan Babil'de yapıldığı sanılmakta. Bu saatin akrebi ve yelkovanı yok. Bu çeşit saatlere günümüzde de rastlayabiliyoruz. Avrupa'da bazı eski kentlere giden yol ağzlarında büyük sütunlarda varlar. Bu sütunların ortasında madeni bir levha ve çevresinde 1'den 12'ye kadar rakamlar bulunan bir kadran var. Üç köşeli bu levhaların taş üzerine düşen gölgesi akreple yelkovanın işini görüyor. Elbette bu yöntem yalnızca güneşli havalarda işe yarıyor. Zaten bu yüzden insanlar bildiğimiz saati geliştirdiler.

Müge Çelikler/Mersin

Kendinden Başlamak

Her insan dünyayı güzel hale getirmek ve daha yaşanabilir bir dünya kurabilmek için yakınırdurur. Kimisi de bu kurtuluşu sağlama yolunda çaba harcar. Ama birey, önce dünyayı tümünden kurtarmak yerine, dünyayı kurtarmaya kendinden başlamalı. Yani her insan önce kendini düzene sokmalı; bunu da bilinçlenerek, yani bilimi ve teknolojiyi kullanarak yapabilir. Bu ilk adım. Daha sonraki adım da, çevresidir. Birey, bilgilerini çevresindeki insanlara aktardığında, o insanlar da ondan etkilenecek, kendi hatalarından sıyrılmaya çalışacaklardır. Yani bambaşka düşüncelere yelken açacaklar. İnsanları bu konularda bilgilendirmek içinse okullarda ve diğer toplumsal alanlarda konferanslar verilmeli, insanlarımız bilgilendirilip, bilinçlendirilmeli. Tıpkı dergimiz Bilim ve Teknik'in düzenlediği konferanslar gibi. Bu konferanslar, yeni yetişen gençlerin yollarını bilimin ışığıyla aydınlatıyor.

İrem Ergül-Canan Can
Dörtüol- Hatay

Cehalete Karşı

Cehalete karşı mücadele veriyoruz; çünkü yaşamamızın amaçlarından biri de, erdemın ilkelerini (bilgelik, cesaret, ilkeli yaşam ve kendini kontrol) yaşayış biçimi haline getirerek yaşamak. Ama cehaleti kimi bireyler yanına almakla kalmamış, zaman zaman çeşitli tuzaklarla bizleri de yanıltmışlar. Cehaletin, nasıl yaşaması gerektiğini bilmeyen insanların oluşturduğu bir karanlık olması rastlantı olmasa gerek. Teknolojik ilerlemelerse, kısa süreli bir şaşkınlıktan sonra bizleri kendine hayran bırakan bilimsel ürünler olarak karşımıza çıkıyor. Ben, bilimsel çalışmalarda sınırlı kalan bir ulusun oluşturduğu kısır bireylerin mutsuzluğa mahkûm olacağını düşünüyorum. Tartışmak istediğimse şu: doğru bilgi belleğimizde tozlanmaya yüz tutarken, neden bu tozu temizleme cesaretini gösterip yaşam hakkımızı kullanmıyoruz? Çözümlememiş çok önemli soru işaretleri dururken, neden böyle bir pasifleştirme karşısında içimizdeki yaşama sevincini harekete geçirmiyoruz?

Abidin Şahinoğlu
Ankara

Evreni, Yani Kendimizi Tanımak

İçinde bulunduğumuz çağda bilgiye ulaşmanın çok kolaylaştığı yönündeki açıklamaları sıkça duyarız. Peki bu durumun bize ne gibi yararları olabilir? Bilgi neden insanın sahip olabileceği en büyük nedendir?

Doğanın işleyiş düzeni hakkında fikir sahibi olarak, bu düzen içindeki yerimizi daha iyi anlayabiliriz. Bu sayede kendimizi daha yakından tanıyabiliriz. Tanımanın anahtarıysa "araştırmaktır". Evrenin işleyişinde fizik, biyoloji, matematik ya da kimya dallarında keşfe çıkan her insan, ahlaki ve insani bakımdan da kendini geliştirmiş olacaktır.

Bizlere düşen, bilgi dağarcığımızı, çağımızı sağladığı olanaklardan yararlanarak her gün daha da geliştirmek, bir parçası olduğumuz evrenin diğer parçalarını da keşfetmek için elimizden geleni yapmaktır. Yani "çalışmaktır". Sevginin ve bilimin madalyonunun birer yüzü olduğu o zaman kendini açıkça gösterecektir.

İnsanların amacı, yaşamı daha güzel, yaşanılır bir hale getirmekse, bunu en iyi evreni tanıyarak yapabiliriz. Tanımanın anahtarıysa "araştırmaktır". Bulduğumuz noktaya gelmemizi sağlayan, bizlerden önceki insanların araştırma hırsı olduğuna göre, bizim gayretimiz de gelecek nesillerin bilim merdiveninde bir basamağı oluşturacaktır.

Sercan Özcan Ünlü
KTÜ Fatih. Eğt. Fak.

Değerli Okurlar, görüşlerinizi

400 kelimeyi geçmeyecek biçimde ve fotoğrafınızla birlikte "TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi, Forum Köşesi, Atatürk Bul. No:221 Kavaklıdere- Ankara" adresine gönderebilirsiniz. Görüşler aktarıldıkça 3. şahısları suçlayıcı ifadelerden kaçınılmasını rica ederiz. Forum'da ve Serbest Kürsü'de yayımlanan okuyucu görüşleri Bilim ve Teknik dergisini bağlamaz. Forum köşesine aşağıdaki telefon ve faks numaralarıyla da erişebilirsiniz: Tel: (312) 468 53 00 / 1067 (Gülğün Akbaba) Faks: (312) 427 66 77